

DOMÈNEC PERRAMON, POESIA I EXILI

*...i ens fan forts la mancança i la nit
mentre esperem que els nombrosos herois creixin
en llurs bressols de bronze...*

Friedrich Holderlin (1770-1843)

CONSIDERACIÓ

L'objectiu de la comunicació és donar a conèixer la trajectòria vital de Domènec Perramon com a model del que representà l'exili i la pèrdua d'aquell estol d'intel·lectuals que formaven part del projecte de renacionalització i recatalanització de Catalunya, que eren l'avançada de la seva cultura nacional. També de les dificultats de tota mena i de l'enyor que patiren en terra estrangera, separats dels amics, la família i la seva cultura.

ELS PRIMERS PASSOS, EL POBLE

Domènec Perramon i Torrús va néixer a Canet el 20 de maig del 1906, a les sis del matí. El seu pare, en Fèlix Perramon i Roure, nat a Premià de Dalt, tenia vint-i-vuit anys; la seva mare, na Francesca Torrús i Blanc, natural de Canet de Mar, en tenia trenta-tres. Al noutat li posaren els noms de Domènec, Antoni i Manel. De molt menut, la seva família anà a viure a Arenys de Munt, on arrelà.

L'Arenys de Munt¹ de l'adolescència i joventut de Perramon era un poble d'uns tres-mil dos-cents habitants, que vivien bàsicament del conreu de la terra, vinya, sobretot, algun arbre fruïter i el tèxtil, amb vuit fàbriques, Can Guasch, Can Capdevila, Can Mateu, Can Soterias i Vídua Soler, entre les més importants.

La bibliotecària i amiga de Domènec Perramon d'aquells anys, Antònia Torrent, el descriu així: «De jove, en Perramon era alt i esprimatxat, d'ulls foscos i vius, sobre una cara més aviat esblaimada i d'un cos d'equilibri físic, un xic nerviós que li donava una certa personalitat de tipus romàntic».

De les fotografies de Domènec Perramon, destaca la intensitat de la seva mirada, feta de tendresa i passió o, almenys, així ens ho ha semblat a nosaltres.

Alguns dels poemes de Perramon traspuen el seu amor a la terra, als seus elements tel·lúrics, muntanyes, tossals, comes, núvols i rierols, que constitueixen l'entorn del seu poble, el lloc on ha crescut, on viu, on estima, on pateix, els indrets que formen part de la seva història personal i local. En algunes de les seves poesies, s'hi detecta un cant als elements còsmics del seu entorn vital, que ell alambina i perfecciona amb el sentiment del poeta i el savi domini de l'idioma.

POLÍTICA I CULTURA LOCALS

Arenys de Munt tenia una vida política força activa. Hi havia la Unió de Rabassaires (UR), el Centre Català Republicà, adherit a ERC i la Unió Socialista de Catalunya (USC). Les tres organitzacions formaven la Unió d'Esquerres, hegemònica al poble. La dreta estava representada per la Unió Catalana (1930), que el 1932 passà a dir-se Unió Catalana Republicana.

Constituït a la segona dècada del segle passat, el Casal Català d'Arenys de Munt dugué a terme nombroses activitats culturals (vetllades literàries, teatre); cap a mitjan anys vint, els seus membres passaren a formar part d'Acció Catalana, la seva majoria s'integraren al que es conegué com la generació republicana, foren els que crearen el Centre Català Republicà d'Arenys de Munt, adherit a Esquerra Republicana de Catalunya.

Des del Casal Català, Domènec Perramon dirigí diverses obres de teatre, amb preferència, de Josep Maria de Sagarra. L'any 1929 edità la revista *El porró*, confeccionada totalment per ell, dibuixos, compaginació i text. Les seves col·laboracions literàries i articles d'opinió foren nombrosos a les revistes locals *Flama* (febrer-maig 1931) i *Full*, òrgan del Centre Català Republicà (1931-1934).

L'any 1933 trobem el primer senyal de l'existència de la USC al poble, en una llista on consten els noms, onze militants, que fan una aportació econòmica per a la construcció de la biblioteca popular.

La USC fou una organització política constituïda el juliol del 1923 a Barcelona. Era formada per afiliats de la Federació Catalana del PSOE, que se'n separaren, i per republicans catalanistes. El seu objectiu era crear una organització socialista d'arrel catalana, no sotmesa a les servituds sucursalistes. Era també un intent de fer una síntesi entre les reivindicacions del moviment obrer i les nacionals. Als anys trenta, la USC arribà a tenir uns dos mil militants a tot el Principat, dels quals mil eren a Barcelona ciutat.

Joan Comorera i Soler i Estanislau Ruiz i Ponseti foren els encarregats d'organitzar el partit. El 23 de juliol del 1936, la USC, junt amb la federació catalana del PSOE, el Partit Comunista de Catalunya (PCC) i el Partit Català Proletari (PCP) es fusionaren, per donar naixement al Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC) com a secció catalana de la Internacional Comunista, el secretari general de la qual fou Joan Comorera.

Domènec Perramon era militant de la USC, hom pot suposar que, en fusionar-se la USC amb el PSUC, ell passà a formar-ne part. Això explicaria que durant la guerra fos destinat a l'Escuela de Capacitación de Mandos del Ejército del Este, «con prestación de servicio en el Comisariado Político de dicho Centro», una àrea de l'exèrcit sota el control del PCE-PSUC. També aquest fet podria explicar perquè a l'exili londinenc fos qualificat de comunista, sembla que justificadament.

CURRÍCULUM VITAE

Domènec Perramon féu estudis de tecnologia de teixits i de comptabilitat comercial. L'any 1934 fou nomenat funcionari de la plantilla administrativa del Govern de la Generalitat de Catalunya, en la categoria de cap de negociat del Departament d'Economia i Agricultura, plaça obtinguda per concurs oposició. Al llarg de l'any 1935, elaborà diversos estudis per al Consell Superior d'Economia de Catalunya.

Poc després d'haver esclatat la guerra fou destinat, en comissió de serveis, al Departament de Defensa, on ocupà el càrrec de cap dels Serveis Administratius del Consell de Sanitat de Guerra. El febrer del 1937 fou reclamat per la Conselleria d'Agricultura, on s'encarregà de l'organització i direcció del Servei de premsa, ràdio i publicacions de l'esmentada Conselleria. A començaments del 1938 fou adscrit al Quarter General de l'Exèrcit de l'Est i, a finals del mateix any, se'l destinà a la Secció de premsa de l'esmentat quarter com a responsable de la secretaria de redacció d'*El Combatiente del Este*, fins que, amb la retirada, fou internat al camp de concentració de Sant Cebrià (Catalunya Nord).

L'EXILI I VIDA A ANGLATERRA

Gràcies a l'ajut del *Committee for Spanish Relief* i després d'una breu estada a Perpinyà, el 6 de març del 1939 pogué entrar com a refugiat a Anglaterra, allí rebé el suport del *British Committee for Refugees from Spain*, que estava sota el control de Donald Darling, membre dels serveis secrets britànic, un escocès que, durant el període de la guerra, havia residit a Barcelona amb identitat falsa i que parlava amb correcció el castellà i el català. Donald Darling ajudà força catalans a l'exili, ell, com a escocès, simpatitzava amb els catalans.

Amb d'altres refugiats visqué a casa de la cirurgiana Miss Dorothy Colliers, una fervent catòlica que havia estat a Barcelona durant el temps de la guerra. Quan se sabé la militància de Perramon al PSUC, fou malvist per la conservadora societat britànica i es veié obligat a marxar de la casa de Colliers.

Durant una temporada treballà com a ajudant del majordom a la llar de Lord Queenboroug, un membre de l'aristocràcia anglesa.

El 1943, quan Londres cremava pels atacs de la Luftwaffe, conegué la que seria la seva muller, Brenda Hudson; ell tenia quaranta-tres anys i ella vint-i-cinc; mobilitzada, estava adscrita al Ministeri de Marina.

A principis del 1944 va trobar feina com a secretari personal del cònsol general de Mèxic, Manuel Maples Arce; quan aquest fou nomenat ambaixador a Panamà, demanà a Perramon que l'acompanyés en la seva nova feina. El govern dels Estats Units, arran dels seus antecedents polítics, no permeté que Domènec Perramon sobrevoles el seu territori; a causa de la Segona Guerra Mundial i el bloqueig marítim, la manera d'arribar a Panamà era en avió.

Va treballar per al servei de la BBC a Amèrica Llatina amb el pseudònim de Pedro Vega, traduï obres de teatre i documentals, obres d'autors clàssics, com Shakespeare, HG Wells, GK Chesterton, Nicolai Gogol, TS Elliot o Oscar Wilde, i va escriure algunes obres de teatre originals.

En arribar a Londres, Perramon es situà dins l'entorn del doctor Josep Maria Batista i Roca, enviat pel president Lluís Companys com a delegat del Govern de la Generalitat, prop de les institucions angleses. L'any 1940, la majoria de la immigració política catalana considerava superat l'Estatut del 1932 i les institucions que el representaven, alhora que defensaven l'exercici del dret democràtic a l'autodeterminació. El 19 d'abril del 1939 el president del govern català Lluís Companys constituï a l'Estat francès el Consell Nacional de Catalunya, format per Pompeu Fabra, Josep Pous i Pagès, Antoni Rovira i Virgili, J. Serra i Hunter i Carles Pi i Sunyer, com a secretari.

Amb l'Estat francès sota control de la Wehrmacht i el govern col·laboracionista del mariscal Ph Petain, els catalans de Londres pensaren en la possibilitat de continuar en territori lliure el treball que no es podia fer a la França ocupada; davant la possibilitat que l'Estat espanyol entrés a la guerra al costat de les forces de l'Eix i Catalunya no tingués un organisme que la representés, es determinà de crear un ens que esdevingués el símbol de la Catalunya lliure.

El 29 de juliol del 1940 a Londres, a casa de l'etnòleg doctor J.M. Batista i Roca, se celebrà la reunió constitutiva del que esdevindria el Consell Nacional de Catalunya (CNC) de Londres; hi assistiren F. Vergés, R. Perera, J. Elies, G. Alcoberro, S. Martorell, L. Pascua i C. Pi i Sunyer, així com Domènec Perramon, que suggerí d'aixecar acta del que s'havia tractat, però no es considerà oportú. Es reberen les adhesions de Josep Trueta i Pere Bosch i Gimpera, que vivien a Oxford.

Així, des de Londres, el 24 d'agost del 1944 el Consell Nacional de Catalunya declarava: «Era en les hores més difícils de 1940, quan tot semblava trontollar i els horitzons no podien ser més foscos, que en constituir-se el Consell Nacional de Catalunya, fixava com a fonament de la seva posició patriòtica el dret d'autodeterminació, el dret del poble català a donar-se per ell mateix el règim que la seva voluntat democràtica determini».

Aquest Consell Nacional tingué un paper important en el període 1940-1944, esdevingué el símbol del Govern de la Generalitat a l'exili –bloquejat a la França ocupada– i mantingué òptimes relacions amb els catalans d'Amèrica i també amb el Consell Nacional d'Euskadi afincat a Londres. També es féu ressò de les accions del Front Nacional de Catalunya (FNC) a l'interior, amb la direcció del qual hi havia coincidència en la línia política.

LA PRODUCCIÓ POÈTICA

Domènec Perramon, de caràcter més aviat retret, no tenia una relació massa fluïda amb els catalans exiliats; així, Carles Pi i Sunyer escrivia a la pàgina 274 de les seves *Memòries de Londres*:

«El cas d'en Domènec Perramon és un cas a part. Per voluntat pròpia. Tenia un caràcter difícil. Recelós, malfiat, amb un tou molt sensible de complexos. Era una llàstima. Perquè estava molt ben dotat per a la poesia. Amb una gran facilitat per a versificar. Trobava la paraula, la imatge, la rima. I encara més endins. Però li mancava quelcom. No sé què. Potser fons. Potser comprensió. Potser saba humana. Qui sap? No m'estranyaria, però, que ens donés la sorpresa d'haver guardat inèdites algunes de les seves millors poesies.

Potser la causa que no encaixés amb els altres catalans que eren a Londres, i que sempre va mantenir-se'n a part, fou que hi entrà massa com a refugiat. Primer va ésser del grup dels que estigueren a casa de Miss Collier, després amb en Vergés i altres, a una mansió a la *country* d'un lord anglès amic dels republicans.

Més tard era vivint, precàriament sempre, amb dificultats i estretors. I sempre allunyat dels altres. Fou molt de doldre. Perquè de sentir amb major pregonesa humana, potser hauria estat el gran poeta que hauria pogut ésser».

Fins aquí l'opinió d'un seu amic d'exili, de tota manera, potser cal dir que la derrota, l'esfondrament de les il·lusions i l'allunyament de tot el que estimes, poden ajudar a entendre un caràcter esquerp i poc afable, com sembla que era Domènec Perramon.

D'entre la seva nombrosa producció poètica, destaquem els textos més rellevants, ja que tingueren un reconeixement en els certàmens dels Jocs Florals a l'exili. 1932 Barcelona: Viola d'or i argent amb el poema *La pau dels silencis*. 1932 Lleida: Flor Natural amb el poema *L'amor al camp*. 1933 Barcelona: Accèssit al Premi Dolors Monserdà, amb *Clixé del port*. 1935 Girona: Flor Natural. 1941 Buenos Aires: Flor Natural amb *Poemes d'amor i enyorança*. Englantina d'or amb *Tres elegies en fidelitat*. Viola d'or i d'argent amb *El misteri de Nadal*. 1943 Santiago de Xile: Englantina d'or per als poemes *Les nits de sang*, *Una altra primavera transida* i *Aquest Nadal*. 1944 L'Havana: Viola d'or i argent amb *Bondat eterna del Nadal*. Accèssit a l'Englantina d'or amb *Romanç de Festa Major*. 1958 Mendoza (Argentina): Flor Natural amb *Història encesa*. 1959 Buenos Aires: Englantina d'or amb *Les aparicions*.

CONCLUSIONS

Domènec Perramon, després d'uns mesos d'estar internat a l'hospital, morí a Londres el dia 1 de febrer del 1976, enyorat de la seva terra. Brenda Hudson, la seva muller, volgué que el cos reposés en el cementiri del poble que havia estat l'escenari de la seva joventut i que formava bona part del seu cosmos poètic.

Brenda Hudson morí a la seva residència anglesa de Ghosport el desembre de 2010. Deixà a l'Arxiu d'Arenys de Munt el llegat del poeta, els seus papers i el seu esperit, tan vinculat al poble de les cases blanques, les vinyes i la riera.

Domènec Perramon és un exemple de fidelitat a Catalunya, a l'idioma i el poble que el veié créixer. Que les paraules del poeta siguin el seu comiat i cant d'esperança.

«De pensaments embanderem els arbres
que vetllen de la font el cant pausat,
perquè no ens punxi el cor el fred dels marbres
on hem escrit derrotes del passat».

Font del Repòs, Sobirans (Arenys de Munt)
26 d'agost de 1933

Agustí Barrera i Puigví

NOTA

- 1.- F. FORN, *Petita història d'Arenys de Munt*. Els llibres del Setciències (Arenys de Mar 1999).

BIBLIOGRAFIA

- BARRERA, Agustí. «L'exili londinenc del nacionalista i poeta Domènec Perramon», *Arenys*, número 33 (març 1996). Col·lectiu pel Museu Arxiu d'Arenys de Munt.
– «Domènec Perramon: patriota, poeta i exiliat», *La Rierada*, número 21. Informació d'Arenys de Munt (17 d'abril del 1999).
- MÓRA, Carles. *Amb una poesia viva un Arenys viu. Domènec Perramon. Rutes literàries per la geografia física i urbana d'Arenys de Munt*. Arenys de Munt 2000 (Arenys de Munt 1999).
- PERRAMON, Domènec. *Nova antologia poètica*. Col·lectiu pel Museu Arxiu d'Arenys de Munt (Arenys de Munt, Nadal de 1998).
– *El poeta de l'elegància*. DVD editat per l'Ajuntament d'Arenys de Munt (2007).
- PI I SUNYER, Carles. *Memòries de l'exili. El Consell Nacional de Catalunya (1940-1945)*. Edicions Curial (Barcelona 1978), pàgs. 43 a 55.
– *Memòries de Londres*, Edicions 62 (Barcelona 2010), p. 274.

Domènec Perramon (1906-1976).

Brenda Hudson (1918-2010),
muller de Domènec Perramon.

Nínxol al cementiri d'Arenys de Munt, amb les despulles de Domènec Perramon.

Flor Natural, Jocs Florals de la Llengua Catalana. Buenos Aires 1941.

Viola guanyada en un certamen dels Jocs Florals de la Llengua Catalana celebrat a l'exili.

Flors Naturals guanyades en diversos certàmens dels Jocs Florals de la Llengua Catalana celebrats a l'exili.